

Nr 516

Av herr **Stefanson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, m. m.*

I anslutning till den framlagda propositionen nr 25 vill vi fästa uppmärksamheten på vissa frågor av betydelse för företagen inom hantverket och mindre industrier.

Många företag, speciellt mindre, producerar i dag enbart för hemmamarknaden. Att gå ut på exportmarknaden innebär för dem ett helt nytt verksamhetsområde, där företagen kommer att möta svårigheter och problem, som icke finns vid en produktion och försäljning på hemmamarknaden.

Även för företag som i dag producerar för hemmamarknaden kan den nya frihandelssammanslutningen medföra påkänningar genom att utländska företag kan komma att hårt konkurrera på den svenska marknaden. Etablerandet av frihandelssammanslutningen kommer sannolikt enligt vårt förmenande att medföra ett ökat intresse från utländska företag att sälja på den svenska marknaden. De senaste årens intensiva diskussioner om internationell handel har hos många företag inom de olika EFTA-länderna — företag som tidigare enbart varit inriktade på sina respektive marknader — skapat ett intresse för exportfrågor som inte tidigare fanns.

Såsom ovan påpekats kommer frihandelsområdet att innebära möjligheter även för mindre företag att gå ut på den internationella marknaden. Större företag har inom sin medarbetarstab specialister på export eller i varje fall personal med allmän exporterfarenhet. De mindre företagen har vanligtvis inte samma möjligheter. Det är angeläget för landet att dessa mindre företag bereds möjlighet att konkurrera på den internationella marknaden. De produkter som företagen framställer är ofta av sådan kvalitet att de är konkurrenskraftiga även utanför vårt eget lands gränser. Dessa företags exportansträngningar måste underlättas.

Speciellt kommer det att under en övergångsperiod uppstå svårigheter för dessa företag, svårigheter som bl. a. beror på företagets bristande kunskaper om frihandelsavtalets juridiska utformning m. m. Vidare medför internationell handel ett ökat behov av kunskaper på det administrativa området. Vi vill här bara erinra om bestämmelserna om ursprungsbevis.

F. n. förekommer en omfattande kursverksamhet speciellt inriktad på företagsledare inom hantverket och den mindre industrien. Denna kurs-

verksamhet bedrivs dels av statens hantverksinstitut, dels av Sveriges Hantverks- och småindustriorganisation och i mycket stor utsträckning av nämnda två institutioner i samarbete. Vidare har Småindustriens exportbyrå, vilken är knuten till Sveriges allmänna exportförening, till uppgift att lämna enskilda företag rådgivning i exportfrågor.

Den kursverksamhet som bedrivs av statens hantverksinstitut och Sveriges hantverks- och småindustriorganisation omfattar huvudsakligen yrkesfrågor och vissa administrativa frågor för företagen såsom bokföring, juridik etc. Vi föreslår, att möjligheter skapas för statens hantverksinstitut att i samarbete med SHSO och Småindustriens exportbyrå arrangera speciella kurser i exportfrågor. Dessa kurser skall icke enbart innehålla en allmän information om frihandelssammanslutningen och dess konsekvenser utan i första hand ha en rent praktisk utformning, syftande till att ge företagarna kännedom om exportaffärer, de handlingar som används vid sådana affärer såsom offerter, konossement, ursprungsbevis m. m. För att dessa kurser skall kunna bli effektiva måste de hållas lokalt på de olika orter, där det finns ett större antal företag intresserade av export. Vi tänker här bl. a. på sådana småindustricentra som Anderstorp, Gnosjö, Värnamo, Malung m. fl. Av särskild betydelse är det att sådana kurser kan komma till stånd snarast, så att företagen redan nu inför ikraftträdandet av EFTA skall kunna förbereda sig och icke komma i efterhand i konkurrensen med företag från andra länder. Dessa kurser behöver icke bli en årligen återkommande företeelse men bör i varje fall anordnas under de närmaste två åren. Vi beräknar att härför erfordras ett anslag på 60 000 kr. per år, som bör ställas till statens hantverksinstituts förfogande för att i samråd med Sveriges hantverks- och småindustriorganisation och Småindustriens exportbyrå användas på det sätt som ovan skisserats.

Vid en diskussion om de mindre företagens möjligheter att exportera kommer också frågor om översättning av handlingar av betydelse för export i blickpunkten. De mindre företagen är här speciellt handikappade. Det bör vara ett allmänt exportintresse att även på detta område underlätta de mindre företagens möjligheter, förslagsvis genom att inom Småindustriens exportbyrå upprätta en särskild översättningsavdelning. Denna avdelning skall vara självbärande och översättningsavgifterna täcka omkostnaderna. Det kan dock behövas en viss övergångsperiod, innan man kommer till full kostnadstäckning, och vi föreslår därför att för budgetåret 1960/61 ställs ett anslag på 20 000 kr. till förfogande för igångsättande av denna speciella språkservice.

I särskild motion har yrkats på ökade bidrag till Småindustriens exportbyrå. Vi vill hänvisa till de motioner som väckts i denna fråga. De med ursprungsbevisen sammanhängande procent- och bearbetningsreglerna och andra liknande bestämmelser kommer att medföra tolkningssvårigheter,

och för de mindre företagen kommer här säkerligen att uppkomma ett behov av konsultation. Denna bör lämpligen handhas av Småindustriens exportbyrå. Med byråns nuvarande kapacitet med två heltidsanställda tjänstemän blir det icke möjligt att på ett tillfredsställande sätt ge de mindre företagen denna rådgivning. Det finns därför speciellt på grund av den nu framlagda propositionen all anledning att tillmötesgå tidigare framlagda motioner med begäran om ökat anslag till exportbyrån.

Frågan om etableringsrätten är av visst intresse för hantverket och den mindre industrien. I artikel 16 föreskrives att bestämmelserna i fråga om etablering av utländska företag icke får tillämpas så att dessa utländska företag får en mindre gynnsam behandling än inhemska. Denna bestämmelse är i princip riktig. Det bör dock observeras, att inom olika länder råder skilda bestämmelser på detta område. I Sverige har vi en praktiskt taget fri näringsutövning med särskilda etableringsbestämmelser endast inom ett fåtal yrkesområden. Inom andra länder återigen råder strängare bestämmelser. Detta innebär att en person från ett land med strängare etableringsbestämmelser kommer i ett gynnsammare läge vid etablering i Sverige än en svensk företagare som önskar grunda rörelse i det förra landet med dess större krav på yrkeskvalifikationer. Det förhållandet är tänkbart att den utländske företagaren icke har erforderlig kompetens för etablering i det egna landet men oaktat detta kan starta rörelse i vårt land. Denna skillnad mellan de olika ländernas bestämmelser om etableringsrätt innebär således för Sveriges vidkommande en nackdel. Enligt artikel 16 är vi inte berättigade att skapa särskilda bestämmelser för utlänningar som önskar etablera sig i vårt land. Detta skulle även strida mot den svenska uppfattningen om allmän näringsrätt. Vi vill därför föreslå, att frågan beträffande villkoren för etablering utredes vidare, så att här åstadkommes en harmonisering mellan bestämmelserna inom De sju.

Frågan om kapitalförsörjningen för speciellt den mindre företagsamheten har i olika sammanhang varit föremål för behandling inom den svenska riksdagen. Vi vill här än en gång understryka att de mindre företagen icke har samma självfinansieringsmöjligheter som de större företagen och att detta speciellt gäller svårigheterna att erhålla långa krediter. Frågan om de långa krediterna har ännu inte erhållit en tillfredsställande lösning när det gäller mindre företag, som i stället ofta är hänvisade till de kortare krediterna med dess relativt sett dyrare räntor. När det gäller sjustatsmarknaden kommer speciellt frågan om företagets möjligheter att lämna förmånliga kundkrediter i blickpunkten. Den internationella konkurrensen grundar sig icke enbart på priser och kvaliteter utan frågan om beviljande av exportkrediter är en integrerande del i konkurrensen. Exportkrediter på 5 år och längre är inte ovanliga i den internationella handeln. De svenska företagen har i dag mycket små möjligheter att kunna konkurrera i detta

avseende. Det är därför nödvändigt att företagen och speciellt de mindre exportföretagen ges ökade möjligheter att lämna gynnsamma exportkrediter. Bestämmelserna beträffande exportkrediter bör därför överses mot bakgrunden av det nya konkurrensläget. En utredning bör undersöka möjligheterna för en sådan utformning av bestämmelserna, att de mindre företagen i större omfattning erhåller erforderliga kreditgarantier vid export.

Vi vill här erinra om att inom Sexstatsunionen bildats en särskild omställningsfond, avsedd att lindra de påfrestningar som kan möta under övergångstiden. Ingenting liknande har skapats inom sjustatsgruppen. De övergångssvårigheter som kommer att mötas i och med införandet av frihandelsområdet kan väntas skärpa de problem som sammanhänger med de mindre företagens ställning på kapitalmarknaden. I ett sådant läge kan en utbyggnad av de statliga kreditgarantier som f. n. finns till stöd för den mindre och medelstora industrien vara ett viktigt bidrag för att underlätta dessa företags kapitalförsörjning. På längre sikt kan därför en väsentlig utbyggnad av kreditgarantiramen vara ändamålsenlig. Den är f. n. 35 milj. kr.

Vi föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till sådan utbyggnad av kreditgarantiramen, att denna kreditgivning kan bli av väsentligt värde för de mindre och medelstora företagen för att möta de krav som den gemensamma marknaden kan väntas komma att ställa. De belopp som här kan komma att erfordras torde bli av helt annan storleksordning än vad som f. n. gäller.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 25 måtte

1. till Statens hantverksinstitut för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 60 000 kronor att användas för anordnande av kurser i exportfrågor enligt ovan angivna riktlinjer,

2. för budgetåret 1960/61 ställa ett anslag av 20 000 kronor till förfogande för Småindustriens exportbyrå att disponeras för uppbyggnaden av en översättningsavdelning med uppgift att på självkostnadsbas stå mindre företag till tjänst med översättning av handlingar, reklammaterial m. m. av betydelse för exportaffärer,

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om

a) förslag till riksdagen om sådan utbyggnad av den statliga kreditgarantigivningen för lån till hantverk och industriföretag, att densamma motsvarar de krav som tillkomsten av sjustatsmarknaden kan väntas komma att ställa,

b) en översyn av bestämmelserna rörande exportkreditgarantierna i syfte att stärka särskilt de mindre företagens exportmöjligheter,

c) en översyn av gällande bestämmelser för etableringsrätten i syfte att åstadkomma en harmonisering av etableringsbestämmelserna inom sjustatsgruppen, varvid bör beaktas, att en sådan harmonisering blir av särskild betydelse vid en framtida vidgning av frihandelsområdet, exempelvis genom en samordning av sex- och sjustatsmarknaderna.

Stockholm den 16 februari 1960

Stig Stefanson   **J. Kronstrand**   **Sten R. Akesson**